

al Pânt dla Biânnda nómmer 63

Só par San Lócca, zâ pr i Brégguel

L'êra una tradiziân. Al lonedé ed Pâscua a partèven a pî dai Prè ed Cavrèra, con dâl spòrt pénni ed ròba da magnèr e da bávver (par nuèter cínno ai êra però sâul l'âcua dla funtanéina...). Una sganbè fên al Mlunzèl, con una sòsta vsén al ingrès dla Zartâusa par guardèr al canèl ch'al vén da Casalacc'. Sâtta al èrc dal Mlunzèl a s'incrusèven con una móccia d'ètri famai ch'âli arivèven dala pèrt ed Pôrta Saragòza e acsé as furmèva una spèzie ed procesiân lunghéssima e alígra.

Ai êra di grópp d'una quèlca paròchia ch'i andèven só digând al rusèri; di èter, un pôc manc religiûs, ch'i cantèven e bâsta. Un'ètra farmè d'òblig l'êra qualla in vatta al èrc dâli Urfanèl, par guardèr la cûrva e la râta che pr i zicléssta bâsta ch'séppa cme mé âl rapresentèven al mâsum dla fadîga, quèsi un mûr insuperâbil, mo che invèzi âl fènn al ghéttel a Charly Gaul, ch'l andé só sânzâ stachèr al cûl dal slén.

Una vólta só a San Lócca l'êra d'òblig andèr in cîsa a méttres in fila par basèr *la sacra immagine recata lassù dal pellegrino Teocle Kmnya*. Ch'l'êra pò una fotografi dal quadartén dla Madòna, che un prît al tgnèva in man *porgendola alle devote labbra dei fedeli*, dandi pò una pasadéina con un burazén ch'al tgnèva in cl'ètra man, ala fâza dl igène!

Al mumânt pió bèl l'êra quand a catèven un sitarén al'òra, sâtta ala funivî, par stânnder in tèra la tvâja e tachèr a magnèr al'âria avèrta: pulâster, susèzza, salâm e patèt frétti i parèven pió bón. Dâpp magnè, in st mânter che i grand i fèven un pôc ed gabanèla sâtta ai âlber, mé e i mî amîg a s'pirdèven a zughèr in mèz a cal paradîs. Pò ai arivèva al mumânt ed turnèr a cà, zâ pr i Brégguel, cum la vlèva la tradiziân. Par nuèter cínno l'êra un gudiòl còrrer zâ par cal sintirén che, s'l'êra piuvó da pòc, al dvintèva sblişgâus còmm s'al fòss stè insavunè. E pò, una vólta arivè a Casalacc', ai êra al tranvâi ch'al s'purtèva indrî. Arivèven a cà stóff, mo con al pensîr al ân dâpp, quand a srèn turnè un'ètra

vólta a San Lócca.

...

Gigén, Chicân, la Roberta e mé a s'ân méss che ala dmanndga matéina a partân con dâu mâchin: ónna a la parchegiân ed banda dala cîsa ed San Martén, a Casalacc', e con cl'ètra andân al Mlunzèl. Da lé, só a pî fên a San Lócca. Eh, al fiè al n'è pió quall d'una vólta e spass al parapèt dal pôrdg al s'trasfâurma int una còmda banchénna... L'ètra dmanndga avân incuntrè trî sgnâuri bèle dimónndi avanti coi ân, ch'i andèven só pianén pianén, anc parché ón di trî as vdèva benéssum ch'l'avèva di problèma col ganb. Un azidânt! Scanbiând dâu paròl con lâur, fra un ans e cl'èter, avân inparè ch'i èren vgnó a pî dala Pîv ed Zânt! Insâmm a una zinquanténna ed pivîs i èren parté al dâu dâpp mezanòt e in sî âur i èren arivè al Mlunzèl e da lé só a San Lócca. As tratèva d'un pelegrinâg' anuèl che oramâi al fâ pèrt dâl tradiziân ed ste bèl pajais dla Bâsa. Al bèl l'è che só, int al piazzèl dla cîsa, ai êra anc la Banda dla Pîv ch'la sunèva... Ascultând cla mûsica a pensèva ai paîs dla nòstra pruvénzia, ch'i han savó tgnîr d'acât e magâra arnuvèr âl tradiziân dla nòstra zânt. La stassa còsa, purtròp, la n'vèl brîsa par Bulaggna...

Mo tumân pûr ala nòstra pasegèta domenichèl. Dâpp avair bvó un pôc d'âcua ala funtanéina ch'ai é d'banda dal rastèl dla cîsa, pianén pianén a s'invian vèrs i Brégguel. La prémma vólta mé a n'm arcurdèva brîsa in duvv al cminziapièss e al fó Gigén, gran caminadâur, a catèrel. Pinsând ai Brégguel dla mî infanzia, mé a m'arcurdèva un sintîr ch'l'andèva ala bâsa, un pôc insulacè. Con mî gran surpraisa, invèzi, a s'ân catè int un bòsc con un'âmbra e un frascén deliziûs: eh, al tänp l'è pasè e chi albarétt che mé a vdèva da ragazòl i én dvintè grand e grûs! Al bèl l'è che t'è l'inpresiân d'èser luntanéssum dala zitè, pr al prufómm e al silânzi, e invèzi la zitè, sé, insâmma, Casalacc' e Bulaggna, che oramâi i én un quèl sâul, l'è sóbbit lé sâtta...

I Brégguel i finèssen ed banda dala

bèla cîsa ed San Martén che, cme quèsi tótti âl cîs d'una vólta, l'è int una puiziân privilegè: da una pèrt al Pèrc dla Ciûsa (o Talón) e da cl'ètra la culéina. Vâ là che i prît i han sânpèr savó dlîzer i sît gióssst par tirèr só la cà dal Sgnâur! (ch'l'êra pò anc la sò...).

Al tranvâi par turnèr a cà l'è stè *dismesso* una móccia d'ân fâ (che sbâli!) e la sò ferovî l'è dvintè una pèsssta ziclâbil. Acsé a s'ân acuaçè int al furgân ed Chicchi, prezîs a chi clandestén che int la Bâs'Îtâglia i van a cójjer i pundôr ai ûrden di capurèl.

Eh, sé: dimónndi còs âli én cambiè dai ténp che mé ai êra un cínno... Mo guèrda té che fât pensîr ch'am é vgnó in amânt. Però i Brégguel incû i én pió bî d'una vólta.

“Andè bân int al canèl 2007”

La “Fèsta dal Pânt dla Biânnda” di 22 ed zóggn bân o mèl l'è andè. A dégg acsé parché ai é stè quèl ch'al n'ha brîsa funzionè. Âl carsintén, pr esânpî, ch'al vgnèven fòra con al cântagâzz. Scusès, mo la câulpa l'è dla disorganizaziân ed chi avèva da fèri, un tèl ch'an fâ brîsa pèrt dla nòstra asociaziân, ch'al n'ha brîsa mantgnó quall ch'l'avèva inprumèss. Ai 9 ed lói a tacarân con âl nòstri serèt int l'*Arena del Navile* e la mûsica la srà divèrsa: a fèr âl carsintén âl i pinsarân âl nòstri arzdâuri, ch'âli han bèle cminziapiè a fèr di esperimènt *tutti perfettamente riusciti*. Pò ai srà la Mònica con i sù zlè, Tiziân Tasinèri con âl sâu butèlli ed vén prelibè e, in vatta al pèlc, quall ch'a truvè scrétt int al progrâma.

Alâura: s'a n'andè brîsa in gîr pr al mânn, dai 9 ai 21 ed lói tóttâ la nòstra scuèdra la srà lé a asptèrùv drî al Navèlli, par pasèr insâmm dâu stmen in algrî.

Avív dâncâ capè? Dèss mânt a nó: andè bân int al canèl!

D là dal'Àcua Granda (3)

I dîsen i mî amîg: "Và là che té t i stè furtunè a andèr in gîr pr al mând a grètis!". Sé, l é vaira, ai ho girundlè un pôc in zà e in là, ai ho véssst quel, mo da lé a fèr al turéssta ai n avanza! Bâsta pensèr che in ventedû dé avân ciapè la blazza ed dsdòt reoplàn! Sé, a dégg: pr ón ch'al n avèva mâi ciapè un aparacc' l'é stè una bèla rumba...

Mo turnän pûr a nó. Dâpp al cunzèrt a San Josè, la fó la vólta ed Montevideo, la capitèl dl Uruguâi. Só sta bèla tèra ai avèva inparè quel da dân Iusèf Bänfnè, un gran bèl gèner ed prît che, dâpp avair tgó pr una móccia d ân la paròchia dl Arclîz, al pensè bän d andèr misiunèri in Uruguâi. Al fó ló ch'l um cunté che sta naziàn, dâpp èser stè pr ân e anòrum una spèzie ed Sguézra sudamerichèna, l'èra piunbè int una crisi ch'la mandé a tarsâc l'economî. Defâti, apanna smuntè dal reoplàn, al prémm quel ch'a nuté âl fónn âli automobil: vèci, mo dí bän vèci, ch'âli arèn fât la felizité d un colezionéssta. Vèci, sé, mo tgnó in âurden con amâur: Fiat 1400, 1100, 1300, Oldsmobil, adiritûra a véssst in gîr una Ford mod. T, la prémma mâchina costruè int una cadänna ed muntâg'!

Fòra dal aeropòrt ed Montevideo ai èra a asptères tóttâ una scuèdra d amîg ch'i s fènn fèsta e ón, al presidânt dl'Asociazian Itaglièna, par dèrum al banvgno l um mité in man una spèzie ed gròsa péppa ed teracòta con al quèrc' par d sâura. Pò l um déss ed titèr dala canóccia e al fó acsé che mé a dscruvé al *mate*. Sta bevanda l'é un infûs d êrba, una spèzie ed tè, un energètic, a dirän acsé, che in Uruguâi i al bâvven tótt. Mo al bèl l é ch'i l han sänper síg, anc a lavurèr, acsé cum s fâ con al pacàtt dâl zigaràtt... sâul che qué as tràta ed tirères drî un pipân grand cunpâgna una mzatta da vén! *Non solo*: par fèr al *mate* ai vòl dl'âcua chèlda ed ècco che alâura i viâzen con una bûrsa a tracòla con dänter al tèrmos e al sacàtt dl'êrba... Un'últma còsa: int l aeropòrt, *in segno di benvenuto*, da cla péppa avân titè in dîs o quénng' parsân... ala fâza dl'igène!

Pr andèr a sistemères in albèrg, a se strumnènn in vatta a socuanti mâchin e a mé am tuché d andèr in vatta a un camiunzén in dóvv avèven carghè tótt

i nûster strumént. Ala guîda ai èra un sgnâuri ed mèza etè che, in st mänter ch'a curèven par la Rambla, ch'l'é la strè ch'la custaggia al Rio de la Plata, l um déss ch'al s ciamèva Guerrino Melloni e ch'l era néd a Medgèinna!

- *A Medgèinna?* - a fé mé surprais - *Bän, mo mé a sän ed Bûdri!*

A psî imazinèr la felizité ed cl òmen e anc la mî! Sóbbit a tachènn a dscàrrer in dialàtt e, cardîm, catèr un quèsi paisàn luntàn dâl mièra ed chilòmeter da cà e psair dscàrrer con ló in bulgnais l é stè una gran emozian!

La misariózza dignitàusa di urugujàn t la vadd un pôc dapartótt: int i ftîeri, int i lochèl, pr infén int i detersiv ch'i adròven int i albèrg: tóttâ la ròba ch'a fèva lavèr la m turnèva indrî d un vèg culâur bartén. La mî biancarî éntima, che in uréggin l'èra bianca, la dvinté tóttâ grîsa, al pònt che mé a m cardèva ch'i l'avèssen scanbiè con qualla d un èter.

Adès a v vói cuntèr dal teâter ed Santa Maria, una zitadèina pôc luntàn da Montevideo, in duv a fènn un cunzèrt. Prémma de tótt bisâggna ch'a v dégga che al viâz in mâchina al fó beléssum, in mèz a una canpâgna rigugliâusa, con di branc ed cavâl salvâdg ch'i curèven in libartè. Quand arivènn dnanz al teâter, la mî atenziàn la fó sóbbit atirè da un machinàn parchegè pròpi lé dnanz: una Cadillac Eldorado Station Wagon, tóttâ tirè a lósster, prezîsa spudè a qualla dl'urchèstra Fenati, che mé a vdèva pasèr par la vî Emèggia quand ai èra un ragazòl. Una maravajja, con un cartèl in vatta al parabrîs ch'al gèva acsé ch'l'èra in vândita... Mo al bèl l é ch'i l'avèven méssa lé pròpi par nó, sperànd che in mèz a nuèter ai fòss ón interesè al afèri. Ai èra mé quall, e al prêzi l era anc aburdâbil – una ciòpa ed mièra d èuro d incû – mo al probléma l era purtèrta in Itâglia, fèrta imatricolèr... Insâmma: la Cadillac Eldorado la vanzé là, mo a mé am zighè al côr pr un bèl pèz.

Al teâter l avèva cgnusó di ténp feliz: bèl e inpunânt, pén ed mutiv urnamentèl, mo con un'âria acsé visó ch'al parèva vgnó fòra da un rumànž ed Garcia Marquez. L inpiànt elètric l era ancâura fât con âl vèlvor ed purzlèna e i fil a trazza ed taila, tóttâ ròba che qué da nuèter la n s adròva

pió da una móccia d ân. La surpraisa pió granda la m asptèva int al camarén ch'i m avèven asegnè.

Inciudè int al mûr ai èra una targatta d utân con só una scrèttâ in spagnòl ch'la s lizèva apanna. Ecco la traduziàn: "*In memòria ed Carlos Gardèl, che in st camarén al s preparè prémma ed fèr l ûltum cunzèrt dla só vétta*".

A pruvé un'emoziàn furtéssima, parché Gardèl l é stè al pió gran *tangheiro* dl'Arzentèina e mé ai ho dimónndi sù déssc. Sóbbit dâpp, però, am se zlé al sangv: avî da stèr a savair che ste artéssta al môrs dal 1935 prezipitând con un reoplàn e nuèter, al dé dâpp, di reoplàn a in avèven da tór trî... Mé a m tuché tótt quall ch'a psèva tuchèrum... e al dé dâpp a vulènn sänza inzidènt a Belo Horizonte, in Brasîl.

(al cunténua)

Ciâcher da pizân

Vèrs sîra, dû pizón i scrulèven la tèsta avilé guardând in zâ d'in vatta a un curnisân.

- *A n sò brîsa té* – al gé al prémm - *mo mé ai ho quèsi pèrs la vójja ed vulèr qué d intâuren.*

- *T è rasân* – al gé cl èter – *t arcòrdet quand a vulèven dezis e dal'èlta a zentrèven cme di Robin Hood una quèlca tèsta o un paltò? Quî là sé ch'i èren bî ténp! Mé a m divartèva da mât!*

- *Dîml a mé! Ala matèna a guardèva i zardinétt tótt pulé e in âurden e s'am vgnèva al sburziglén ed fèr un pôc ed "tîr al òmen", tant par stèr in alenamânt, a riusèva sänper a catèr al sugèt adât. Adès... adio! Ai é una móccia ed butèlli, latén, cartâza e sachètt ed plâstica... pr an dscàrrer pò ed quî ch'i dôrmen in vatta al banchén che però, dato ch'âli én sâtta ai âlber, an s pôl brîsa tór la mîra pulid e acsé al pió dâl vòlt a i scâi. E manc mèl che i òmen i n han brîsa âli èli... con tótt quall ch'i sbrozèn par tèra t am al saréss pò dîr!*

Al secânn d pizân, scusând la tèsta cunvènt, al zarché ed truvèr una giustificaziàn.

- *Mé a päs ch'i séppen vanzé un pò indrî ai ténp antig: bisugnarèv spieghèr a tótt chi zûven lé sâtta che Bertrando del Poggetto l é andè al gabariòt da un pèz e che quindi an i é brîsa la necesità d incrementèr la produziàn*

corporèl, sia léccuida che sòlida!

- *Té t an sè brîsa cus'am é capitè dis dé fà!* – l arbaté al prémm – *Avèva magnè tròpi brîsel ed pan, ch'am avèva dè la Clâra, qualla dal tèrz pian. Avèva un'arsûra, mo un'arsûra, che al mî bèc al parèva dvintè ed sâbia. A girundlèva stramèz a tòtt cal casèn che oramâi l é ed cà qué d intâuren, quand a vadd int un cantân una pâzza con avсэн dâu butèlli vûdi. Eh, che blazza, ai ho pinsè. A m sân avsinè pian pian: as sintèva un udâur un pôc furtèn, che però am piassèva. A in ho bvó un pôc e indvèna mò cs'am é capitè: ai ho ciapè la bâla ed bèrra! Al brótt l é ch'am é tant piesó ch'a sân dvintè un "birromane"! Mo quall ch'l é pîz l é al fât che con tòtti cäl butèlli ch'ai é in gîr a pòs tirèr d lóng a cultivèr al mî vézzi... Pänsa ch'a sân bèle bân d arcgnósser una mèrca da un'ètra! E tòtt quasst parché Bulaggna l'é dvintè oramâi una zitè péna ed róssc!*

- *Fât curâg'* – al concludé al prémm - *che almânc un vantâz adès a l avân: pänsa a chi pôver pizón d una vólta, dal medioèvo, ch'i i arlivèven dânter a däl pizunèri ch'äl parèven di castî, mo ch'âli èren in fânnd sâul däl parsân pr i nûster sémmil! I i tgnèven lé dânter al ingrâs e té, con al tô vézzi, t aréss câurs un bèl résschi: s'i avéssen inparè che t bâvv dla bèrra, t saréss finè int al fâuren prémma ed tòtt nuèter, e int al "menù" i arénn scrétt "colombo alla birra" e stièvo. Prova bân a canbièr ä l tâu abitudin, magâra con dl'aranciata o un quèl d analcòlic. Con tòtt quall ch'as câta in gîr par Bulaggna, t pû dlîzer quall che t vù!*

Al prémm pizân al scusé la tèsta e al tubé, un pôc dubiâus:

- *A vdrò...*

L èra bèle bûr. I dû amîg i mitènn la tèsta sâtta un'èlia e i s indurnintènn. Cla nòt i s insugnènn una Bulaggna natta.

Mirella Musiani

Di pizón con dla mîra, però, ai n é anc: l in sà quèl al mî amîg Sèrgio, cum ai ho scrétt int al nómmer pasè, a propòsit d un zlé e d un pizân dla Bevrèra...

Al fularén

La fòla dla vâulp

Ai èra una vólta una vâulp ch'la fèva i sù sarvézzi int i pulèr dla zòna

ch'ai é stra al Sâs, Marzabòt e Varghè. Un bèl dé, ä l galén dla Lâma i la catènn lónge e dstaisa pròpi in mèz ala cavdâgna d un cuntadén ch'l avèva al pulèr drî a Raggn.

- *L'é môrta, l'é môrta!* - i svarsilénn ä l galén fagänd un gran pulèr (e, as sà, quand as trâta ed fèr dal pulèr, inción é pió brèv däl galén). Tótt i génn:

- *Alâura, s'l'é môrta, bisâggna fèri al funerèl!*

Defâti ä l canpèn dla Lâma ä l cminzipiènn a sunèr la pasè, ä l galén ä l s mitènn di ftièri nîgher e al gâl l andé a scavèr una bûsa pròpi in fânnd al'èra dal cuntadén. Al fò un funerèl spetacolâus, i pipièn i purténn i fiûr e tòtt i zighèven mustrand un gran dulâur. Mo, a guardèri pulid, i n zighèven mégga parché la vâulp l'èra andè al gabariòt, mo parché i pinsèven che, secânnd natûra, un dé anc a lâur ai srèv tuchè ed fèr cal viâz pôc senpâtic. Pò ai fò la surpraisa: apanna al funerèl l arivé atais ala bûsa, la vâulp la salté só bèla drètta dala câsa e la magné tòtti ä l galén. Sta nutèzzia la se spargujé da pulèr a pulèr, i n dscurènn parfén ala ràdio, mo la vâulp l'avanzé bèla e trancuèlla con la panza péna. La lasé pasèr un pô ed tänp, la se dspusté dala Lâma a Sibân, la s azaché int un'ètra cavdâgna, la sré i ûc' e la turné a fèr fénta d èser sbaité. Anc lé ai arivé tòtti ä l galén ch'i svarsilénn «*L'é môrta, l'é môrta!*». I sunènn ä l canpèn, i fènn un èter funerèl, la manfréna la s ripeté... e la vâulp la fè una gran tafié col galén ed Sibân. Anc cla vólta la nutèzzia la pasé da un pulèr a cl èter, tòtt i giurnî i la stanpènn in prémma pâgina, i n dscurènn anc int al telegiurnèl e i fènn parfén una puntè ed "*Porta a Porta*" par la gran dsgrâzia ed tòtti cäl galén, pulâster e pipièn magnè dala vâulp "*fènta môrta*". Anc cla vólta, però, la vâulp la n fé gnanc una pîga. Lî l'èra una sugèta che, cum as dis in itagliân, *conosceva bene i suoi polli*. La savèva benéssum che ä l galén äli han una memòria trésssta e la canpé tótta la vétta, grâsa, bèla e con la butrîga péna, fagänd sänper vésssta d èser môrta.

Un dé, una dânnla (*) ch'la stèva ed cà a Varghè, la i dmandé:

- *Di bân só, amîga vâulp, cum fèt a èser acsé bân pasturè e con la panza sänper péna?*

E la vâulp l'arspâus:

- *Ai ho tólt l esâmpi da chi zarandóll di òmen: i stûdien la stòria, i pâsen stramèz al guèr, al carestî e ai patimènt. Anc quand ai é di guèren che i al dan dóvv as nèsa i mlón fagänd di gran dân, lâur i pèren däl galén: dâpp un puctén i s én bèle dscurdè d incôsa e la gnôla la tâca prezîsa a prémma col guèr, col carestî, i patimènt, e i pîz grûs ch'i s ingrâsen sänper de pió ala fâza di puvrètt. Al züglén l é fâzil, vaira?*

Da cal dé, anc la dânnla ed Varghè la taché a fèr la fénta môrta e la canpé ân e anòrum, grâsa téccia insämm a tótta la sò famajja.

Sigén Livra

(*) dânnla = donnola

Al Præmio: che strâz d un lavurîr!

- *Anzitutto, un præmio!*

Ècco, avèven un stimlén d un profesâur int ä l scòl superiâuri, che par dères un tâcc d inpurtanza ("ed personalitè", géssel ló) al cminzipièva in st môd che qué i sù bacâi tòtt infrajulè e, par zònta, sänper infiuèrè ed parulón cme *égloghe, sinèddoche, ipotassi e paratassi* che a mé am vgnèva al lâat ai znûc'. Pò magâra l èra tant invurné int ä l sâu fantasticherî *eliconie ed elegiache* che gnanc al s n adèva se cal balzàn ed Vâlter (quall - v arcurdèv - dla senegè d Ovídio) int al dîri i nómm di autûr latén al i inpatachèva un "Dito Livido" int al pòst ed Tito Livio o un "Sallustro" (che alâura l èra al zântratâc dal Napoli...) invèzi che Sallustio. Sé, a dégg!

Siché dâncâ, par stèr int l argumânt, arèv da esordîr anca mé col mî bèl *præmio*, mo sâul che par reputaziân - giân acsé - a m lémmît a ciamèrta gnínt èter che una *premissa*. Ecco: sicómm che con tòtti ä l mî ciacaré a finéss sänper a sprufundèr int l'època dal *tempo che fu*, al vâ a finîr ch'a m sân guadagnè la patânt dal *laudator temporis acti*, cum al gèva la bonânma dal vèc' Orazio Flacco. E che pò, ala fén di cónt, l'é la veritè. Mo, csa vlîv, i pió bî arcòrd i én quî d una vólta cioè, mégga d air, mo d air d là. E i persunâg' i én pò sänper quî d alâura.

Ôn par mé, intânt: la mî masstra däli elementèr. A v n ho bèle dsçâurs, mo quèl al sèlta sänper fòra. A Bûdri, a l ho détt, l'èra al terâur däl ragazòli, e

brîsa sâul ed qualli, dè che mé e socuànt èter mastiètt ai èren finè par nòstra dsgràzia int la sò *classe mista*. Ôi, a i cardarèssi s'a v gèss ch'a m l insugnèva parfén ala nòt? L'avèva zèrti pretai, sta strèjja! Cme cla vòlta ch'ai giré al zanfanèl ed fères interpretèr a nuèter – *povera infanzia villica e ingenova* – al significhèt di pruvèrbi. Quand am tuché a mé, la m dmandé

- Dî mò só: csa vòlel dîr *una mano lava l'altra*?

Mé a dé una sbarlucè al mî manénini, piotòst ciusatti (ô, a zughèven sänper coi sasulén e con la tèra sabiunèzza...), e pò ed ciòc a sparé:

- *Al vòl dîr ch'ali én malnatti tòtt'e dâu!* Sócc'... l'èra anc parmalâusa sta grémma, e la s cardé ch'avèss vló tôrla in sdânndla. Insâmma, a l'arèssi avó da sénter: quall ch'la n um gé mé a cradd ch'la s al fòss dsurdè. E mé - râss cme un pevrân, mo dala râbia, mégga dala vargâgna, parché cunvént d'avairi détt la pûra verité - a chinèva la mazòca e dântr ed mé a i arcanbièva con i intarès tòtti al sâu insulânz. Pò dâpp, ónna drî a cl'ètra, as fèva con lî dâli esperiânz magâra anc un pôc dulurâusi e zertamânt indimenticâbil. Mé, pr esânpi, a inparé fén da cínno ch'ai èra ed râza proletèria. Cum fòlla? A v al dégg sóbbit. Âl scòl alâura al prinziplièven a metè setàmber e pròpi cla maténna lé la sgnèra masstra la i tgné a infurmèr la clâs ed nuèter pifarlût che giostapónt ai quénng' dal mais *ricorreva il genetliaco di Sua Altezza Reale il Principe di Piemonte*.

- *Ah, sé?* – a salté só mé tòtt in santabèla (qué a Bulaggna as dirèv “in svarzûra”) – *alâura dman l é al mî!*

Ôi bân, nonostânt la mî timidazza, a n èra mâi stè bân ed stèr zétt e acsé *mal me ne incolse*, cioè a la paghé chèra anc cla vòlta lé.

- *Eh nâ* – la m curizé ed pâca con una fâza dsgrustè cme s'l'avèss l'ingâssa – *sèvet che al tô al n é brîsa un genetliaco: al tô l é arîsg apanna un compleân!*

E pò la grimâza, la bûrda, col sò bèl zrisén cârg ed sadîsum:

- *Arcòrdet bân, fangén, che al Pränzip l é d un'ètra râza, anzi “d'un'altra stirpe, d'un altro lignaggio”!*

- *Èt capé* – l um şgargnazé par cunsulèrum al mî cunpâgn ed banc: Dîno, al fiòl dal *bersagliere di Budrio* – tû mò só chi plón, zarócc t an î èter!

E acsé a inparé anc quassta: che mé ai èra d un'ètra categorî, qualla pió bâsa, qualla énfima, as dirèv, *della plebe, del volgo*.

S'al n èra razîsum quasst, gî mò vuèter! Mo csa vlîv mâi: i èren èter ténp. Int al *ventennio* as esaltèva la *purezza della razza* e mé alâura bôna grâzia ch'avanzèva pûr sänper inclûs int la *razza ariana*. Ch'a m cuntintèss dânca, e gnanc insugnèrum *di assurgere alle immacolate vette di un erede al trono di Casa Savoia*.

Par conclüder, vésst che prémma ai ho dscâurs ed pruvèrbi, am vén da pensèr che sâura a st argumânt mé a fòss pròpi un predestinè. Defâti, apanna socuànt ân dâpp – in prémma o secânnda mèdia – la profesorassa d itagliàn la vlé anca lî fèr un bèl zuglén. Un pôc difarânt però da quall ch'al m avèva purtè dsgràzia ali elementèr. Stavòlta invèzi, ala pröff ai vgné al sghiribèzz ch'a fòssen nuèter sculèr a strulghèr un quèlc pruvèrbi. E mé csa vlîv mâi ch'a strulghèss? In fânnd a n èra che un fangiàtt ed dâgg'/tragg' ân! L'ispiraziàn, dânca, a l'avé anca mé, acsé int un spèll, mo purtròp brîsa dimónndi elegante. Tradòtta in dialàtt (parché a scòla oviamânt a l'avèva scrètta in itagliàn) la sunèva acsé: “*L é méi sblişghèr sâura una góssa ed banèna che sâura... una buâza umèna*”. Só l mumânt la sgnurénna la vanzé un pô indezîsa, quèsi inbarazè, mo al fó un âtum. L'èra ed San Zvân, stièta dânca e genuénna cme la zânt ed canpâgna e sänza i dsnómm e i ziricuchén dla *Bologna-bene degli anni trenta*. Defâti la s arprindé in fûria e suridând la m fé quèsi un cunplimânt:

- *Odío* – la gé – *la n é brîsa una còsa dimónndi fènnâ, però l'é uriginèl. E pò bisâgna arcgnósser che t è avó al bân gósst e la delicatazza d adruvèr, invèzi che una parulâza spôrca, una “circonlocuzione” una “perifrasi”, vaira?*

Circón... còsa?

- *Nâ, nâ, sgnurénna* – a i arspundé mé candidamânt a mèza vâus e con un pô d peppacûl – *gnènte delicatazza, sèla: csa vòl-la mâi... l é sâul che mèr*

da l'é una paròla ch'an s i atróva la *rémma gnanc a zighèr!*

La scupié a rédder e la m dé anc rasân, finând adiritûra col dîr:

- *Dal rèst, “on n'y soit qui mal y pense!”*(*)

- *Ah sé! L é vaira!* – a pinsé mé, pòver quajunzàtt d un cínno *illetterato* e sumarciòl – *cla ròba che lé la vén pròpi fòra drî al mèl ala panza...*

Ôi, beèta ignuranza: “*qui mal y pense*” mé a l avèva tradótt “chi ha mèl ed panza”. Vdîv cus'al vòl dîr *non conoscere le lingue?* Dèm mãnt a mé, ragâz, e fè cânt che un mât v al dégga: andè a scòla e studiè! Studiè con inpâggn e custanza e a vdrî alâura, dâi e che té dâi, che anc la zivâlla la pòl dvintèr âi. Avîv capé?

Lurânz da Bâdri

(*) Motto dell'Ordine Britannico della Giarrettiera.

La siânza di nûster vîc'

Èrba gâta (*Nepeta cataria*) – erba gatta, menta de' gatti, ortica pelosa, pianta comune in collina e montagna, le cui foglie fresche sono adoperate per condimento e disseccate in infuso sono reputate toniche ed eccitanti.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda nómmer 63

Mais ed lói e agâsst dal 2007

Diretâur irresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpàn

Dsèggn uriginèl:

Lupàmmbol (Wolfango)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén ed Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Spediziàn: par pòsta, purtròp.

Abunamént: fèn ch'ai n é, a tirân d lóng.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Casella Postale 3179 Bo. Ponente

Via Saffi 30/32

40131 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585 – fax 051-385283

faustocarpani@alice.it

Tòtt i scrètt in dóvv an i é brîsa indichè
l autâur i én ed Fausto Carpani.

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.clubdiapason.org